

ECZANELERDE İLAÇ ÜRETİMİ VE MAJİSTRAL TARİFE

Ecz. Erkal KÖKDENER*

Değerli Meslektaşlarım,

Hepinizin de bildiği gibi Merkez Heyetimiz, uzunca bir süreden beri ilaç konusunda tek yetkili olan eczacının üretimde de yerini alabilmesi için sistemli bir şekilde çalışmalarını sürdürmektedir. Bu çalışmaların ana gayesi, kamuoyunda eczacıyı, ilacı raftan alıp hastaya veren kişi olarak tanıtmayı hedef alan, hatta bir üst düzey yetkilisine de, eczacıyı (çok yanlış olarak) ilâç dağıtıcısı olarak tanımlama cesareti veren imajı silmektir.

Üretim çalışmalarımız a) Sanayi ölçekli üretim ve b) Eczanede üretim, olarak iki yönlü sürdürülmektedir. Ben bu yazımda eczanede üretimden bahsederken, bu üretimin gerçekleşmesinde en büyük araç olan Majistral Tarife ile ilişkisini vurgulamaya ve Majistral Tarife'nin ilk çıkışından bu yana, meslek onuruna yaptığı katkıları sizlere bir defa daha hatırlatmaya çalışacağım. Tabii tüm bunları yaparken de, son Majistral Tarife'nin, bugünkü fiyatların ne denli arkasında kaldığını vurgulayacak, bir türlü yenilenememe nedeninden de bahsetmeden geçemeyeceğim.

MAJİSTRAL TARİFE'NİN TARİHÇESİ, ESPRİSİ VE ÖNEMİ

Bizim yaşlarda veya daha yaşlı olan meslektaşlarımız hatırlarlar. 1940'lı yıllarda, tüketiciyi korumak amacıyla çıkarılan Millî Koruma Kanunu'na 1955'li yıllarda yeniden hayatîyet kazandırılmaya başlanmış ve vatandaşa yüksek fiyatlarla emtia satmak isteyenler hakkında cezai hükümler uygulanmaya başlanmıştı. O tarihlerde müztahzar adedi az, majistral ilaç yapımı fazla olduğundan, prodüiler farklı yerlerden temin edildiğinden ve de fiyatlandırmada bugünkü gibi belirlenmiş herhangi bir sistem bulunmadığından, eczanelerde hazırlanan ilaçların fiyatları da, kişinin tercihine bağlı olarak farklı bir şekilde oluşuyordu. Bu husus son derece endişe vericiydi ve bu yüzden günahsız yere bazı meslektaşlarımız mağdur da edilmişti. İşte bu atmosferde tam bir tedirginlik havası yaşanırken, 6197 Sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkındaki Kanun'un 35. maddesi imdada yetişiyordu.

Kanun 6197. Madde 39

* TEB Merkez Heyeti Üyesi

"Eczanelerde ihzar edilen reçetelerde yazılı ilaçların fiyatlarını tespit için, en geç bir sene zarfında Sağlık ve Sosyal Yardım, Vekaletince bir tarife yapılarak usulü dairesinde ilan edilir. Bu tarifeler en az senede bir defa tetkik edilerek lüzum görülürse tadil ve aynı şekilde ilan olunur." diyordu.

Bunun hemen arkasından ilk Majistral Tarife çıktı. Yıl 1958 (İlk diyoruz zira, yapmış olduğumuz arşiv çalışmaları sırasında en eski olarak 1958 tarihli olanına rastlanmış, Sağlık Bakanlığı ise tüm ısrarlı taleplerimize karşılık, elimizdeki arşivlere en ufak bir katkıda bulunmamıştır.)

Hiç şüphesiz ki Majistral Tarife, eczacıyı büyük tehlikelerden korumuş ve majistral ilaç fiyatlandırmalarında standardı sağlarken, eczacıya saygınlık da kazandırmıştır.

Ancak, ne yazık ki kanun, yine bizzat uygulayıcıları tarafından ihlâl edilmiştir.

32 SENEDE 7 MAJİSTRAL TARİFE

Evet! Maalesef Sağlık Bakanlığı, Merkez Heyetlerince daima zamanında onaya sunulan Majistral Tarifeleri geciktirdi, onaylamadı ve çıkarttırmadı. Tespit edebildiğimiz kadarıyla, 32 senede 7 Majistral Tarife ile kanunun ilgili maddesini en azından 25 defa ihlâl etti. Şimdi ise açıkça yeni çıkarılacak Majistral Tarife için bazı ön şartlar ileri sürülebilmektedir.

PRODÜ'YE GELEN SON ZAMLAR VE YÜRÜRLÜKTEKİ MAJİSTRAL TARİFE

Görünen odur ki, Majistral Tarifemizdeki prodü fiyatları her geçen gün hızla gerçek fiyatlarının gerisinde kalmaktadır. Oturduk ve EGAS'ın 14 Nisan 1990 tarihli son fiyat listeleriyle, yine son Majistral Tarife'deki prodü fiyatlarını karşılaştırdık. Şimdi bu karşılaştırmayı, kendilerinden görev beklediğimiz, Bakanlığımızın sayın yetkililerinin dikkatine bir tablo halinde sunuyoruz.

Prodüü	Bugünkü Fatura		Sarı Majistral Tarifedeki Pahalılık Oranı (%)
	Fiyatı (1 Gr) (TL)	Fiyatı (1 Gr) (TL)	
Aluminyum Hidroksit (Koll)	54.5	15.8	244.9
Aluminyum subasetad çözeltisi (Koll)	22.3	11.2	99.1
Aluminyum Sülfat	14.0	3.5	300.0
Amonyum Klorür	14.0	12.6	11.1
Anestezin	180.0	140.0	28.5
Ardıç Katranı	6.0	4.8	25.0
Argyrol	2550.0	1076.0	136.9
Asetil Salisilik Asit	20.0	1.7	1042.8
Axonge	18.0	10.5	71.4
Axonge Benzoince	20.0	12.6	58.7
Belladon Tentürü	32.7	28.9	13.1
Benzil Benzoat	66.0	27.0	144.4

Bergamot Esansı	100.0	70.0	42.8
Bizmut Subgall. (Dermatol)	156.0	70.0	122.8
Bizmut Subkarbonat	155.0	55.0	128.1
Bizmut Subnitrat	102.0	65.0	56.3
Borik Asit	6.0	3.2	87.5
Çinko Oksit	16.0	12.1	32.2
Çinko Sülfat	30.0	21.0	42.8
Efedrin HCl	480.0	377.0	27.3
Eter	14.7	10.0	47.0
Eucalyptol	102.0	63.0	61.9
Fenol (Sıvı)	95.0	66.5	42.8
Fowler Likörü	35.1	14.0	150.7
Glukoz	12.6	7.0	80.0
Gomenol	234.0	105.0	122.8
Eau de rose	6.0	3.9	53.8
İhtiyol fure	99.0	63.9	54.9
İyodoform	660.0	280.0	135.7
İyot	150.0	122.5	22.4
Jansiyon Viyole	275.0	218.0	26.1
Kafein	100.0	62.0	61.2
Kâfur	42.0	20.0	110.0
Kalomel	840.0	294.0	185.7
Kalsiyum Klorür	45.0	23.0	95.6
Kalsiyum laktot.	6.0	2.5	228.0
Kaolen	82.0	25.0	140.0
Kloral Hidrat	120.0	48.0	150.0
Kollodyan (Elastik)	41.8	35.0	19.4
Kükürt	3.4	1.8	88.8
Kurşun Subasetat	34.5	27.0	27.7
Laktik Asit	35.0	32.2	8.6
Laktoz	9.4	7.0	34.2
Lavanta Esansı	100.0	88.0	13.6
Lityum Karbonat	220.0	181.0	21.5
Magnosyum Hidroksit	68.5	15.8	333.5
Melissa Esansı	99.0	53.0	86.7
Mentol (Kristal)	189.0	139.0	35.9
Metilen Mavisi	233.5	228.0	2.4
Nane Esansı	87.0	61.0	42.6
Parafin (Katı)	8.0	4.4	81.8
Pepsin	65.0	53.0	22.6
Peru Balsamı	92.5	74.0	25.0
Potasyum Bromür	40.0	29.4	36.0

Potasyum Klorat	35.0	22.6	54.8
Potasyum Permanganat	20.0	12.9	55.0
Recipite Blanche	190.0	166.3	14.2
Kokain HCI(Novacain)	140.0	114.0	22.8
Rezorsin	125.0	118.0	5.9
Salisilik Asit	20.4	8.7	135.0
Sitrik Asit	22.0	19.4	13.4
Sodyum Benzoate	12.0	9.0	33.3
Sodyum Bicarbonate	2.7	2.5	8.0
Sodyum Bromür	65.0	35.0	85.7
Sodyum Hiposülfat	5.2	4.1	26.8
Sodyum Klorür	10.0	1.4	614.2
Sodyum Salisilate	45.0	18.4	144.5
Sodyum Sitrat	25.0	22.3	12.1
Sodyum Sülfat	10.0	8.3	20.4
Süblime (Merküri Klorür)	160.0	123.0	30.0
Talk	4.5	2.1	114.2
Tannalbin	196.0	47.8	310.0
Tartarik Asit	40.2	18.0	123.6
Tıbbi Kömür (Carbon Medicinalin)	57.0	25.0	128.0
Timol	100.0	96.0	4.1
Tolu Balsamı	190.0	27.0	603.7
Undesilenik Asit	256.0	47.0	444.6
Urotropin	20.0	8.4	138.0
Vaselin Blanche	7.8	3.9	100.0
Vaselin Sıvı	10.0	8.8	13.6

Verilerin Değerlendirilmesi: Yukarıdaki tablodan da görüldüğü üzere prodü-ilerin bugünkü fatura fiyatları Majistral Tarife'deki fiyatların çok üzerine çıkmıştır. Acaba bu fiyat farklılıkları münferit ilaçlar için mi söz konusudur? Bu da araştırılmış ve Majistral Tarife'de bulunup da aynı zamanda EGAS'ın listelerinde yer alan 149 kalem prodüiden 80 tanesinde, yani % 53,7'sinde aynı durumun bulunduğu tespit edilmiştir.

HER GEÇEN YIL, PRODÜİ MİKTARI AZALIYOR

Yapmış olduğumuz incelemelerde, 1958'li yıllarda Majistral Tarife'de yer alan 1100 civarındaki prodüi adedinin 1988'de 500'e düştüğü görülmüştür (% 54.5 oranında azalma var). Her ne kadar zaman içerisinde prodüi çeşidinde farklılaşma (artı ve eksi yönde) normal karşılanabilirse de, neticede % 54.5 nispetinde bir azalma, eczaneleri daha dar bir alanda çalışmaya itmiştir.

MÜSTAHZAR FİYATLARI İLE MAJİSTRAL TARİFELERİN (B) CETVELİNİN TESPİTİNDE ÇİFTE STANDART UYGULANIYOR

Bilindiği üzere halen ilaç fiyatlarının tespitinde, 1984 tarihli fiyat kararname-leri uygulanmaktadır. Bu kararnameye göre, ilaç imalatçıları tespit ettikleri satış fiyatlarını ilacı piyasaya arz etmeden 10 iş günü önce, İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğüne yazılı olarak bildirmekte, Bakanlık, imalatçı tarafından beyan edilen fiyatı belirten süre içerisinde reddetmediği takdirde, yeni fiyat yürürlüğe girmektedir. Buna göre ilaç, bu kararnamenin yürürlüğe girdiği 4.12.1984 tarihinden bu yana, 23 defa fiyat almıştır. Aynı süre içerisinde onaylanan Majistral Tarife adedi ise, sadece 3'tür. Bu, çifte standart uygulamasından başka bir şey değildir.

MESLEĞE VE EMEĞE SAYGI

1986 tarihli Majistral Tarife'de yer alan meslek hakları, 1988'de iki katına çıkarılmış ise de, alt ve üst sınırları 300.900 TL. arasında değişmektedir. Bu miktarın, bugün piyasada görülen hangi işlerin karşılığı olduğu veya satın alma gücünün nelere eşit olduğu hepimizin malumudur. Bu durumda, Majistral Tarifeyi onaylayanların mesleğimize ve emeğimize saygı duyduklarını söyleyebilmek pek mümkün olmasa gerekir.

MAJİSTRAL İLAÇ YAPIMINA DÜNYA ÜLKELERİNİN VERDİĞİ ÖNEM VE BİZ

Dünya'nın hangi ülkesine bakılırsa bakılsın, majistral ilaç yapımına ayrı bir önem verildiği görülmektedir. Nitekim, ilaç sanayiinin oldukça ileri olduğu Almanya'da dahi ilaç tüketiminin % 6'sını majistraller teşkil etmektedir. Bu oran Türkiye'de % 0.5 dahi değildir. Sebebi ise gayet basittir. Türkiye'de eczacılık tahsilini yapanlar, kesinlikle bu konuda gerekli bilgi birikimine sahiptirler. Ancak, genellikle hekimlerimiz bu tür bilgilerden yoksun olarak yetiştirilmekte, bunun yanı sıra devlet, majistral ilaç yapımına gerekli desteği vermemektedir. Oysa dünya devletleri bu konuda bir uyanış içerisinde girmiştir. Örneğin, Belçika majistral ilaç tarifelerini aşağı yukarı bir milli politika olarak benimsemiştir. Belçika'da normal müstahzarlardan alınan hasta katılım payı % 50, majistral ilaçlardan alınan hasta katılım payı ise % 25'dir. Bu sistemdir ki, Belçika'daki ilaç tüketiminin % 13,5'unun majistral ilaçlar olmasını sağlamış, bundan da ülke ekonomisini büyük yararlar sağlamıştır.

T.E.B. ÜZERİNE DÜŞEN GÖREVİ YAPACAKTIR

Sağlık Bakanlığı bu konuda ne kadar keyfi davranırsa davranırsın, Türk Eczacıları Birliği, kuruluş kanununun da kendisine vermiş olduğu görevin bilinciyle davranacak, Majistral Tarife'nin daha fazla geciktirilmeden çıkarılabilmesi için, gerekirse hukuki yollara da başvuracaktır. □